

YAYINLANMIŞ KARİKATÜRLER ÜZERİNDEN ÖZEL YETENEKLİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KARİKATÜRLERİ ANLAMLANDIRMA BİÇİMLERİ

Sait Burak YILMAZ
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Türkiye
saitburak.yilmaz@ogr.iuc.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-2916-0855>

Belgin BAĞRIACIK
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Türkiye
belgin.bagriacik@ogr.iuc.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-7335-1432>

Kübra YİĞİT TEKEL
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Türkiye
kubra.yigittekel@ogr.iuc.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-5456-3568>

Melike Şule YILDIZ
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Türkiye
melikesule.yildiz@ogr.iuc.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-7901-1081>

Selçuk HÜNERLİ
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Türkiye
selcuk.hunerli@iuc.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-2850-7981>

<i>Atf</i>	Yılmaz, S. B., Bağrıacık, B., Yiğit Tekel, K., Yıldız, M. Ş. & Hünerli, S. (2024). Yayınlanmış Karikatürler Üzerinden Özel Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Karikatürleri Anlamlandırma Biçimleri. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 14 (1), 194-212.
------------	--

ÖZ

Araştırmanın amacı, özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanmış karikatürlere yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde iki farklı Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören genel yetenek alanından özel yetenek tanısı almış, 42 özel yetenekli ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sürecine katılan çalışma grubu, amaçlı örnekleme yönteminden tipik durum örnekleme ile belirlenmiştir. Çalışma kapsamında kullanılmak üzere yayınlanmış beş adet karikatür belirlenerek öğrencilerin bu karikatürleri nasıl anlamlandığı üzerine veriler toplanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel olgubilimsel desen kullanılmış olup elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlarda özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanmış karikatürlere yönelik; empati, toplumsal farkındalık, adalet gibi evrensel değerler konusunda çoklu bakış açısı geliştirdikleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mizah, Karikatür, Ortaokul Öğrencileri, Özel Yetenekliler.

INTERPRETATION OF GIFTED MIDDLE SCHOOL STUDENTS ON PUBLISHED CARTOONS

ABSTRACT

The study aims to reveal the views of gifted middle school students on published cartoons. The study group of the research consists of 42 gifted middle school students who were diagnosed with gifted abilities from the general ability field and studied at two different Science and Art Centers in the spring semester of the 2021-2022 academic year. The study group participating in the research process was determined by typical case sampling from the purposeful sampling method. Within the scope of the study, five published cartoons were determined, and data were collected on how the students made sense of these cartoons. Descriptive phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used in the study and the content analysis method was used to analyze the data. The results of the study revealed that gifted middle school students developed multiple perspectives on universal values such as empathy, social awareness, and justice towards published cartoons.

Keywords: *Humor, Cartoon, Middle School Students, Gifted.*

GİRİŞ

Yaşanılan çağda teknolojik gelişim ve değişim bireylerin gündelik yaşamı üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Özellikle bireylerden beklenen yeterlikler geçmişe göre farklı özellikler göstermekte olup bireylerin farklı beceri ve tutumlara sahip olması ön plana çıkmaktadır. Bu amaçla eğitimciler, bireylerin gelişimsel özelliklerine bağlı olarak sahip oldukları bireysel özelliklere göre eğitsel faaliyetleri yürütmeyi amaçlamaktadırlar. Ancak çocukların sahip olduğu gelişimsel özelliklerin yanında aile tutumları ve çevresindeki sosyo-kültürel değerleri de farklılık gösterebilir. Öne çıkan bu farklılığın temelinde ise; dilsel, zihinsel ve sosyal gelişim düzeyleri yatmaktadır (Southam, 2005).

Gelişen teknoloji ile farklı görsel ve işitsel araçların kullanımı; bireylerin sahip oldukları bilgi, beceri ve tutumlarının olumlu gelişimini desteklemektedir. Küçük yaşlardan itibaren internet kullanımının yaygınlaşması ile birlikte görsel okur yazarlık süreci eğitimin önemli bir parçası haline gelmiştir (Koç vd., 2015). Görsel okuryazarlık sürecinde etkili bir uyaran özelliği taşıyan karikatürler aynı zamanda bir mizah türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Karikatür üç temel öğeden oluşmaktadır. Bunlar; çizgi, güldürme ve düşündürmedir. Güldürme öğesi ile öğrencilerin derse olan ilgi ve motivasyonları üst düzeye çıkarılması amaçlanırken (Uslu, 2007) düşündürme öğesinde ise amaç; karikatüre yönelik öğrencilerin düşüncelerini, yorum yapmalarını ve çıkarımlarda bulunmalarını destekleyen üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesidir (Göçer ve Akgül, 2020). Ayrıca karikatür, öğrencilere ve öğretmenlere daha rahat, ilgi çekici ve motive edici bir sınıf atmosferi sağlamak açısından son derece elverişli bir öğretim materyalidir. Karikatürlerin; öğrencilerin ön bilgilerini ortaya çıkarmak, konuya ilişkin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek, hayal gücünü kullanmaya teşvik etmek, konuya öğrencilerin dikkatini çekmek, yorum yapma ve iletişim becerilerini geliştirmek, konunun araştırılmasını sağlamak ile öğrenilenleri değerlendirmek amacıyla kullanılmasının (Başarmak, 2013) yanı sıra, farklı üslup ve görüşe bağlı kalınarak günlük hayatta olmayan bir bakış açısı ile olağan bir durumun yorumlanarak mizah anlayışının ortaya çıkmasına (Tay ve Çakmak, 2020) katkı sağladığı söylenebilir.

Karikatürü yorumlama ve üretme, öğrencileri mizah yoluyla motive ederken, kavramları daha derinden anlamalarına ve üst düzey düşünme becerilerini uygulamalarına yardımcı olabilecek öğretim stratejileridir (Rule ve Montgomery, 2013). Gelişmiş bir dil temeli ile entelektüel olarak daha fazla deneyime sahip olan özel yetenekli çocukların özel yetenek tanısı almayan akranlarına göre daha gelişmiş bir mizah anlayışına sahip oldukları söylenebilir (Shade, 1991). Bu konuda özel yetenekli öğrencilerin ilgi, yetenek düzeyleri ile öğrenme profillerine uygun olarak karikatürlerin farklı disiplinlerde öğrenme ve öğretme sürecinde çeşitli şekillerde tercih edildiği belirlenmiştir. Özellikle belirlenen karikatürlere yönelik ilgili ulusal ve uluslararası çalışmalar incelendiğinde bazı ortak noktalar

olduğu görülmektedir. Karikatür çalışmaları alanyazında; özel yeteneklilerin eğitiminde bir farklılaştırma aracı olarak (Atalay, 2014), özel yetenek tanısı alan ve almayan öğrencilerin karikatürlere bakış açısının incelendiği (Klavir ve Gorodetsky, 2001; Kurnaz ve Genç, 2017), eğitsel bir materyal olarak kullanılmasına yönelik derleme çalışması (Rule vd., 2012), Türkçe eğitiminde (Göçer ve Akgül, 2018; Yaman, 2010), siyasi karikatür olarak sınıf içi uygulamalarına yönelik olarak kullanımı (Bickford, 2011; Risinger ve Heitzmann, 2008; Rolling, 2008; Sperry ve Sperry, 2007) şeklindeki çalışmaların yanı sıra özel yeteneklilerin eğitim programlarının tasarlanmasına yönelik (Rule ve Schneider, 2009) araştırmalar ile birlikte ele alındığı belirlenmiştir. Bu bakımdan özel yetenekli bireylerin öğrenme öğretme sürecinde karikatürlerin, ağırlıklı olarak bir araç ya da yöntem olarak kullanıldığı söylenebilir. Özel yetenekli bireylerin; analogiler, bulmacalar ve bilmeceler gibi mizahi kelime oyunları üretmek yüksek bir soyut düzeyde mizah yapabilmeleri (Rule ve Schneider, 2009) özel yetenek tanısı almayan akranlarına göre daha hızlı öğrenen, kronolojik yaşının ilerisinde bilişsel, psikomotor, duyuşsal ve duygusal gelişim göstermeleri (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2007) güçlü bir belleğe, gelişmiş bir mizah anlayışına ve derinlemesine problem çözme becerisine sahip olmaları (Long vd., 2010); toplumsal, ahlaki ve etik konulara mizahi bir bakış açısı geliştirebilmeleri (Elcık ve Bayındır, 2015; Ziv ve Gadish, 1990) karikatürlere yönelik farklı bakış açılarının da ortaya çıkmasına yardımcı olabilir. Özellikle sosyal ve evrensel konularda geliştirdikleri değer yargılarının ortaya çıkarılmasının öğrencileri yakından tanıma, izleme ve çok yönlü değerlendirilmesi açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Karikatürler öğrencilerin; yaratıcı düşünme, empati kurma, kendini eleştirebilme gibi becerilerin yanı sıra gündelik yaşam problemlerine yönelik sorunları fark ettirme ve bunlara yönelik görüşlerin ortaya çıkmasında önemli araçlardır (Akbaba, 2012; Taş, 2013). Karikatürler ile bireylerin iletişim dilini kullanarak farklı görüşler ortaya koyması beklenir (Akkaya, 2011). Gelişmiş mizah duygusu ile birlikte özel yetenekli bireylerin duygu ve düşüncelerini farklı şekilde ifade etmesi sağlanarak bilişsel açıdan gelişmelerinin değerlendirilerek (Bergen, 2009; Shade, 1991) erken gelişen dil gelişimi ile birlikte ilişkileri gözlemleyip farklı bağlantılar kurma ve zihinsel akıl yürütme gibi farklı bilişsel özellikleri gözlemlenebilir (Johnsen, 2021). Yapılacak bu araştırma ile özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin belirlenen karikatürlere ilişkin görüşlerinin incelenmesine yönelik alanyazına katkı sunması beklenmektedir. Bu noktalardan hareketle araştırmada aşağıdaki soruya yanıt aranmıştır:

- Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin belirlenen karikatürlere ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada yayınlanmış karikatürler üzerinden özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin karikatürü anlamlandırma biçimlerinin belirlenmesine yönelik nitel araştırma yöntemlerinden betimsel olgubilimsel desen kullanılmıştır. Olgubilim çalışmaları belli zaman diliminde ve bir bağlantı içerisinde, bireylerin dünyayı nasıl ve ne şekilde deneyimledikleriyle ilgilenmektedir. Bir diğer açıdan bakıldığında, olgubilim çalışmaları kişinin dünya ile etkileşimi sonucunda bilinçte ortaya çıkan olguların yapısını anlamayı, betimlemeyi ve yorumlamayı amaçlamaktadır (Bloor ve Wood, 2006; Willig, 2008). Çalışmada olgubilim deseninin kullanılmasının nedeni; özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yazısız olarak seçilen karikatürleri nasıl anlamlandırdığı araştırmanın odağını oluşturmaktadır. Desenin dayandığı temel varsayımlar da bu anlamın keşfedilmesine olanak sağlamaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde iki farklı Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) öğrenim gören genel yetenek alanından özel yetenek tanısı almış, 42 özel yetenekli ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sürecine katılan çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Amaçlı örnekleme yönteminden tipik durum örnekleme yapılmıştır. Araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumdan tipik olan bir durumun

belirlenerek bu örnek üzerinden bilgi toplanmasını gerektirmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015). Araştırmaya katılan çalışma grubuna ait bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin kişisel bilgilerine ilişkin betimsel analiz sonuçları

Değişken	f	%	
Cinsiyet	Kız	21	50
	Erkek	21	50
	Toplam	42	100
Sınıf Düzeyi	5.Sınıf	5	12
	6.Sınıf	24	57
	7.Sınıf	9	21
	8.Sınıf	4	10
	Toplam	42	100

Araştırmaya katılan özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin 21’i (%50) erkek, 21’i (%50) kızdır. Öğrencilerin 5’i (%12) beşinci sınıfta, 24’ü (%57) altıncı sınıfta, 9’u (%21) yedinci sınıfta ve 4’ü (%10) ise sekizinci sınıfta öğrenim görmektedir.

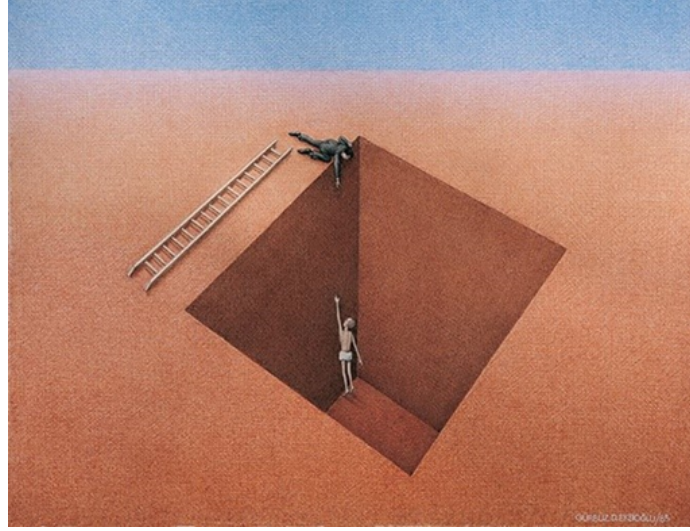
Veri Toplama Aracı

Araştırmada yayınlanmış beş karikatürle birlikte hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularından yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme araştırmacı tarafından önceden hazırlanan soruların yanı sıra görüşme sırasında alt sorularla görüşmenin yapılandırıldığı tekniktir (Türnüklü, 2000). Yarı yapılandırılmış görüşmeler doğası gereği esnekliği sebebiyle anketlerdeki sınırlılığı ortadan kaldırması ve belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Karikatürlerin seçiminde çocuklara yönelik karikatür çizimleri bulunan çizerler ve özellikle Türk karikatüristler tercih edilmiştir. Aynı zamanda yazısız karikatürler sembollerin anlamları yönünden değerlendirme yapmalarına olanak sağladığı için seçilmiştir. Araştırmada görüşme formunda yer alan ortak soru ve karikatürler aşağıda yer almaktadır.

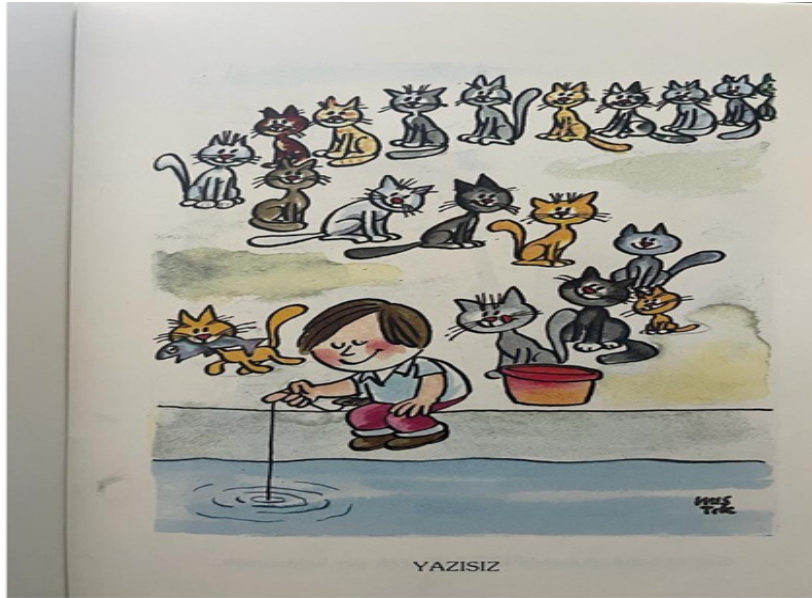
Çalışmada kullanılan karikatürlerin çizerlerinden resmi olarak çalışmada kullanmak amaçlı izinler alınmıştır. Tüm karikatürlerde yer alan ortak soru: Görselde yer alan karikatür size ne anlatmaktadır?

Şekil 1. Behiç Ak

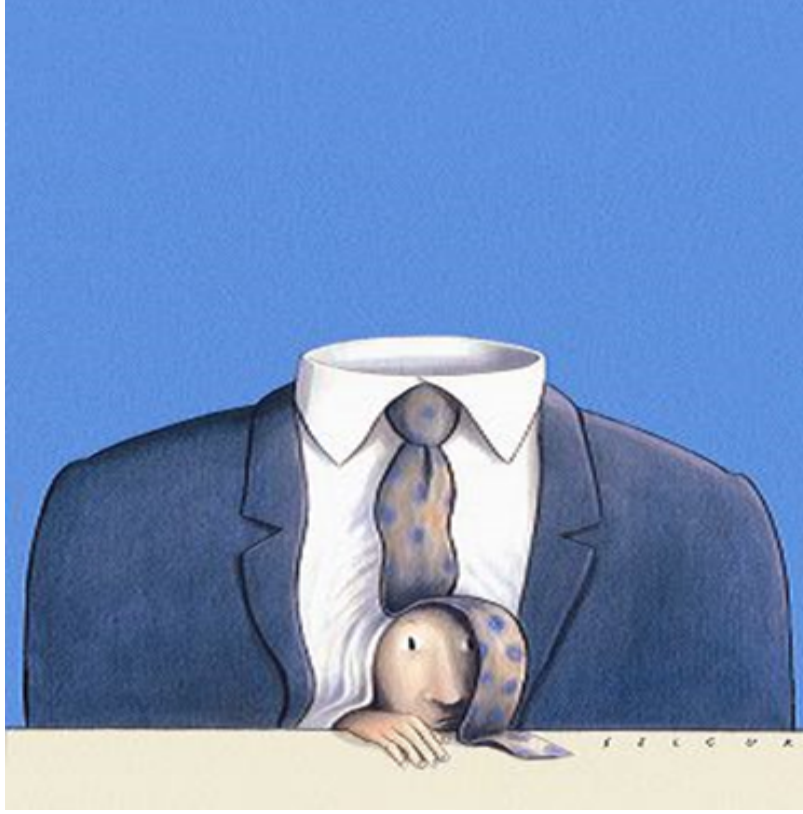
Şekil 2. Gürbüz Doğan Ekşioğlu

Şekil 3. Mustafa Eremektar

Şekil 4. Piyale Madra

Şekil 5. Korkuyu beklerken (Demirel, 2020).

Veri Analizi

Araştırmanın iç geçerliliğine yönelik; veri toplama aracındaki görüşme formu hazırlanırken kapsamlı alanyazın taraması ve uzman görüşü alınarak kavramsal yapı oluşturulmuştur. Veri toplama aracında yer alan; karikatürlerin seçimi konusunda iki alan uzmanından, çalışma grubuna yöneltilen sorunun belirlenmesinde ise Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) görev yapan üç öğretmenden görüş alınmıştır. Veri toplama süreci; önceden belirlenen iki Bilim ve Sanat Merkezindeki (BİLSEM) öğrencilere yaklaşık otuz dakikalık zaman diliminde yürütülen görüşmeler ile hazırlanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi; çalışma grubundan elde edilen birbiriyle ilişkili olduğu belirlenen verilerin belirli kategoriler ve temalar etrafında toplanarak yorumlanması sürecidir (Merriam ve Grenier, 2019). İçerik analizinin temel amacı araştırma sürecinde elde edilen verileri açıklayacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Bu doğrultuda öncelikle araştırma sürecinde elde edilen veriler kodlanarak belirli temalar altında gruplandırılmıştır. Ardından oluşturulan bu kategorilere göre alt temalar belirlenerek ve bu alt temalar altında bulgular yorumlanmıştır. Bulguların yorumlanmasında katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilerek geçerliğin artırılması amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmada yapılan içerik analizinin güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla “Uyuşum Yüzdesi” formülü kullanılmıştır. Buna göre “Güvenirlilik=Görüş birliği / (Görüş birliği+Görüş ayrılığı) x 100” formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Güvenirlilik uyum oranının %70 ve üzerinde olması araştırmacıların belirlediği kodlama güvenilirliği için yeterli olduğu kabul edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Araştırmada belirlenen her bir karikatürün uyum yüzdesi ise birinci karikatür için 0.88, ikinci karikatür için 0.90, üçüncü karikatür için 0.84, dördüncü karikatür için 0.95, beşinci karikatür için 0.91 olarak belirlenmiştir.

Her bir karikatürde benzerlik (tutarlılık), kapsayıcılık ve basitlik ilkeleri dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuştur. Bu ilkelerin, kategorilerin hem iç tutarlılığı hem de ayırt ediciliğini arttırdığı söylenebilir. Her bir kategori kapsayıcılık ve tutarlılık açısından tekrar incelenerek, benzerlik/ ortaklık yönünden anlamsal olarak temalar oluşturulmuştur. Temaları anlamsal olarak temsil ettiği düşünülen ihtiyaç durumunda alt temalar oluşturulmuştur. Analizlerin tümevarımsal veri analizi çerçevesinde tutarlı olarak hazırlandığı söylenebilir (Bogdan ve Biklen, 1992; Mayring, 2011).

Veri analizi sonucunda elde edilen kategoriler; araştırma soruları, araştırmanın amacı ve karikatürlerin uygunlukları bakımından araştırmacılar tarafından titizlikle gözden geçirilerek ve birbirleriyle tutarlı olarak hazırlanmıştır. Kategorileri oluşturan ifadelerin yazarlar tarafından uygun biçimde yorumlanıp yorumlanmadığının teyit edilmesi amacıyla, 10 katılımcıyla yeniden görüşülerek her bir karikatüre yönelik ifadelerinin yazarlar tarafından doğru yorumlanıp yorumlanmadığı değerlendirilmiştir. Katılımcıların tümü, karikatürlere ilişkin görüşlerinin doğru ve uygun biçimde yorumlandığını ifade etmiştir. Temalar, alt temalar, kategoriler ve bunları oluşturan ifadeler, özel eğitim alanında üç uzman tarafından tutarlılıkları açısından değerlendirilmiş ve yazarlarla uzmanlar arasındaki genel uzlaşma oranı %90 olarak hesaplanmıştır.

Etik beyan: Bu araştırma, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Protokol No: 2022/222).

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanmış karikatürlere ilişkin görüşlerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanmış karikatürlere yönelik görüşleri tablolar şeklinde sunulmuştur.

Birinci Karikatüre İlişkin Bulgular

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan birinci karikatüre yönelik verdikleri cevaplar dört tema altında toplanarak frekans değerleri ile birlikte Tablo 2.'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan birinci karikatüre ilişkin görüşleri

Tema	Alt Temalar	N (%)	Örnek İfade
Davranış	Olumlama	10 (15.62)	<i>Küçükler büyükleri örnek alır.</i>
	Benzetim	14 (21.87)	<i>Bir ebeveyn ne yaparsa çocukta onu yapar. Bu çocuk ebeveynin yansımasıdır diyebiliriz.</i>
Bağımlılık	Telefon	4 (6.25)	<i>Çocuk aileyi örnek alır. Telefon, elektronik alet ve bağımlılık.</i>
	Teknoloji	8 (12.5)	<i>Teknoloji bağımlılığını gösteren bir karikatür.</i>
	İnternet	2	<i>İnternet bağımlılığı küçük kişilerde de büyük kişilerde de yaygındır.</i>

		(3.12)	
Teknolojinin Etkisi	Olumsuz	4 (6.25)	<i>Teknoloji çok yayıldığı için artık küçük yaşta bireyler bile telefon kullanıyor.</i>
	Nötr	4 (6.25)	<i>Herkesin hayatında telefonun olduğu ve telefonun hayatımıza yerleştiğini anlatıyor.</i>
Durum Tespiti	Benzerlik	13 (20.31)	<i>Üzüm üzüme baka baka kararır sözünü hatırlattı bana. Aile nasıl örnek olursa çocuk da ona benzer.</i>
	Farklılık	2 (3.12)	<i>Dikkatimi çeken telefonun kullanımı telefonun aslında eski bir telefon olması fakat günümüzde bu olayların daha çok yaşanması</i>
	Etki	3 (4.68)	<i>Teknoloji artık hayatımızın her anına yaş fark etmeksizin girmiştir. İnsanlar artık hayatlarının bütün alanlarında teknolojiden vazgeçmemektedir.</i>

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin birinci karikatüre ilişkin görüşleri incelendiğinde; 4 tema ve bu temalara ilişkin toplam 10 kategori oluşturulmuştur. Davranış teması altında %21.87' sinin (14) Benzetim ve % 15.62' sinin (10) Olumlama; Bağımlılık teması altında, %6.25' inin (4) Telefon, %12.5' inin (8) Teknoloji, %3.12'si (2) İnternet; Teknolojinin Etkisi teması altında %6.25'i (4) Olumsuz, %6.25'i (4) Nötr; Durum Tespiti teması altında ise; %20.31'nin (13) Benzerlik, %3.12'si (2) farklılık ve %4.68'i (3) Etki kategorisinde toplanmıştır (Tablo 2).

İkinci Karikatüre İlişkin Bulgular

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan ikinci karikatüre yönelik verdikleri cevaplar altı tema altında toplanarak frekans değerleri ile birlikte Tablo 3.'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan ikinci karikatüre ilişkin görüşleri

Tema	Alt Temalar	N (%)	Örnek İfade
Statü	Ekonomik	7 (9.58)	<i>Zenginlerin ellerinde imkân olsa da fakirlere yardım etmediğini gösteriyor.</i>
İyimser	Farkındalık	8 (10.95)	<i>Yardım, çıkar, kayıp hissetmek, doğru düşünememek</i>
Strateji	Çözüm Odaklı	6 (8.21)	<i>O insanın kurtarmak ama hiçbir zaman düşünmeden direk işe atladığını görüyorsunuz. Mesela bir çocuk kaçırıldı, çocuğu direk kurtarmaya çalışmak değil aslında bunu nasıl engellenebileceği düşüncesi önemli. Mantığını ve pratiğini düşünmeden hareket etmemek lazım</i>

Eleştirel Yaklaşım	Beklentiye Yönelik (-miş gibi Yapmak)	15 (20.54)	<i>Her şeyin görüldüğü gibi olmadığını, iyi gözükenden aslında iyi olmayabileceğini anlatıyor.</i>
	Olumsuz	7 (9.58)	<i>Adam burada kolay bir çözüm yolu varken zor olanı seçiyor. Boş yere zaman harcayarak adamı kurtarabileceğini düşünüyor ama kurtaramayacak.</i>
Çıkar	Nesnel	3 (4.10)	<i>Kimin gerçekten yardım etmek istediğini ve kimin istemediğini bilemeyiz.</i>
	Statüye Bağlı	3 (4.10)	<i>İnsan ihtiyacı olduğu kimseye merdiven (el) uzatır (Sefil ve fakirlere değil)</i>
Durum Tespiti	Bireysel	9 (12.32)	<i>Yanında merdiven olduğu halde kurtarmıyor, kurtarmak istemiyor. Bir yandan da kendisini kurtarıyor gibi gösteriyor.</i>
	Toplumsal Farklılık	3 (4.10)	<i>Üstteki adam zengin duruyor. Çözüm bulmaya çalışmıyor, çok uğraşmıyor. Kıyafetinden maddi durumu iyi olduğunu düşündüm. Zengin insanlar çok uğraşmak istemez, kolay yolu seçer. Fakirler daha çok çaba gösterir. Merdiveni de görmezden gelmiş.</i>
Farkındalık	Değerler	5 (6.84)	<i>Bazı insanlar bize iyilik yapıyor gibi görünebilir. Ama iyilik yerine kötülük bile yapıyor olabilir.</i>
	Farkındalık	7 (9.58)	<i>İnsanlar panik anında dar görüşlü olurlar ve çevrelerinde yardım edecek şeyleri göremezler.</i>

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin ikinci karikatüre ilişkin görüşleri incelendiğinde; 6 tema ve bu temalara ilişkin toplam 11 kategori oluşturulmuştur. Statü teması altında %9.58'inin (7) Ekonomi; İyimser teması altında %10.95'inin (8) Farkındalık; Strateji teması altında, %8.21'inin (6) Çözüm Odaklı, %20.54'ünün (15) Beklentiye Yönelik (-miş gibi yapmak); Çıkar teması altında, %4.10'u (3) Statüye Bağlı, % 12.32'si (9) Bireysel; Durum Tespiti teması altında %4.10'u (3) Toplumsal Farklılık, %6.84'ü (5) Değerler, %9.58'in (7) Farkındalık kategorisinde toplanmıştır (Tablo 3).

Üçüncü Karikatüre İlişkin Bulgular

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan üçüncü karikatüre yönelik verdikleri cevaplar altı tema altında toplanarak frekans değerleri ile birlikte Tablo 4.'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan ikinci karikatüre ilişkin görüşleri

Tema	Kategori	N (%)	Örnek İfade
Faydacılık	Bireysel Çıkarıcılık	8 (19.05)	<i>Hazıra konmayı anlatıyor.</i>
	Hayvanseverlik	3 (7.14)	<i>Çocukların diğer canlılara karşı duygularını simgeliyor.</i>
Durum Tespiti	Değerler	4 (9.52)	<i>Adaleti anlatıyor kediler bir sıraya girmiş herkes kendi sırasını bekliyor ve adaletli olarak istediği şeyi alıyor.</i>
	Farklı bakış açısı	8 (19.05)	<i>Bir tane çocuk balık tutuyor denizden dereden gölden falan o balıkları kovaya koyuyor kovaların dışında kediler kuyruk oluşturuyor.</i>
Yardım	Duyarlılık	12 (28.57)	<i>Sıradaki kedilerin yaşaması için o balıkların ölmesi gerekiyor. Kedilerin yemesi için balık tutuyor kendisi için değil.</i>
	Yardımlaşma	3 (7.14)	<i>Yardımlaşmayı gördüm.</i>
Genelleme	Bireyci	7 (16.67)	<i>Bir eylemi gerçekleştirirken insanlar bunun sonuçlarını göremiyorlar. İşleri yalnızca kendi çıkarlarına göre planlıyorlar ama arkaya hiç bakmıyorlar.</i>
	Toplumcu	4 (9.52)	<i>Eğer birilerinin gözünün önünde bir iyilik yaparsan hepsine yapman gerekir.</i>
Diğergam	Bilinçli	11 (26.19)	<i>Küçük çocuklar her zaman yardım etmek isterler ama büyükler genelde yardımlarını çıkar için yaparlar.</i>
Çelişki	Karikatürün çelişkisi	2 (4.76)	<i>Çocuk balıkları sevdiği hayvanlar için harcıyor ama ikisi de hayvan aslında.</i>
Diğer	Anlamlandıramamak	3 (7.14)	<i>Anlamlandıramadım.</i>

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin üçüncü karikatüre ilişkin görüşleri incelendiğinde; 6 tema ve bu temalara ilişkin toplam 10 kategori oluşturulmuştur. Faydacılık teması altında % 19.05'inin (8) Bireysel Çıkarıcılık; Durum Tespiti teması altında % 7.14'ü (3) Hayvanseverlik, % 9.52'si (4) Değerler, % 19.05'i (8) Farklı Bakış Açısı; Yardım teması altında % 28.57'si (12) Duyarlılık, %7.14'ü (3) Yardımlaşma; Genelleme teması altında, % 16.67'si (7) Bireyci, % 9.52'si (4) Toplumcu; Diğergam teması altında % 26.19'u (11) Bilinçli; Çelişki teması altında, %4.76'sı (2) Karikatürçünün Çelişkisi olarak ifade ederken; % 7.14'ü (3) ise karikatürü anlamadığını ifade etmiştir (Tablo 4).

Dördüncü Karikatüre İlişkin Bulgular

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan dördüncü karikatüre yönelik verdikleri cevaplar altı tema altında toplanarak frekans değerleri ile birlikte Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan ikinci karikatüre ilişkin görüşleri

Tema	Kategori	N (%)	Örnek İfade
Genelleme	Bilinçli sınır koyma	23 (54.76)	<i>İnsanlar kendi sınırlarını çizerler. Bazen o kadar çok sınırları olur ki yalnız kalırlar, hiçbir şey yapamazlar.</i>
	Bilinçsiz sınır koyma	2 (4.76)	<i>İnsanlar büyüdükçe yalnızlaşmaya başlar, hapsolür.</i>
	Toplumsal Mesaj-öğüt Verme	2 (4.76)	<i>Bazı şeyleri başarmak için çalışmak gerekir bunun sonunda yorulabiliriz ancak bundan mutsuz olmamak gerekir.</i>
Duygu	Mutsuzluk	9 (21.42)	<i>Bir çocuk üzölmüş çocuk kendini hapsediyor kendini dış dünyaya kapatıyor ve bir karenin içinde kendini hapsediyor.</i>
	Öfke	3 (7.14)	<i>Kendisini diğerlerinden uzaklaştırıp buna kızan birini temsil ediyor.</i>
İyimser	Resim Yeteneği	2 (4.76)	<i>Çocuğun resim yeteneği vardı ve duramayıp oradaki çizgiyi kareye çevirdi.</i>
Sosyal Etkileşim Durumu	Yalnızlık-Tekbaşınalık	17 (40.47)	<i>Çocuk kendi kendisini yalnız yapıyor mesela kendi kendisine bir sınır koyuyor ve o sınırdaki hep yalnız kalıyor.</i>
	Soyutlama	13 (30.95)	<i>İnsanın zaman zaman kendini soyutlamasını anlatıyor.</i>
	İçe kapanıklık	8	<i>İçe kapanıklık resmedilmiş.</i>

(19.04)

Özdeşim Kurma	Yalnızlık	6 (14,28)	<i>Bunu ben çok yaşadım. Bu karikatürden kendimi anlayabiliyorum. Kendine duvar örüyor. Yaşadığı acıları kimseye anlatmak istemiyor. Kimsenin onu anlamayacağını düşünüyor.</i>
---------------	-----------	--------------	---

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin dördüncü karikatüre ilişkin görüşleri incelendiğinde; 5 tema ve bu temalara ilişkin toplam 10 kategori oluşturulmuştur. Genelme teması altında %54.76'sı (23) Bilinçli Sınır Koyma, % 4.76'sı (2) Bilinçsiz Sınır Koyma, %4.76'sı (2) Toplumsal Mesaj-Öğüt Verme; Duygu teması altında %21.42'si (9) Mutsuzluk, %7.14'ü (3) Öfke; İyimser teması altında %4.76'sı (2) Resim Yeteneği; Sosyal Etkileşim Durumu teması altında, %40.47'si (17) Yalnızlık-Tekbaşlılık, %30.95'i (13) Soyutlama, %19.04'ü (8) İç Kapanıklık; Özdeşim Kurma teması altında, %14.28'i (6) Yalnızlık olarak ifade etmiştir (Tablo 5).

Beşinci Karikatüre İlişkin Bulgular

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan beşinci karikatüre yönelik verdikleri cevaplar altı tema altında toplanarak frekans değerleri ile birlikte Tablo 6.'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin yayınlanan beşinci karikatüre ilişkin görüşleri

Tema	Kategori	N (%)	Örnek İfade
Genelleme	Duyguya Bağlı	8 (19.05)	<i>Aslında bu kendini cesaretli gösteren veya büyük gösteren kıyafetlerin ardında insanların iç dünyalarında utangaç veya cesareti olmayan insanlar yatabilir.</i>
	Yargıya Bağlı	5 (11.90)	<i>Ne kadar şık olsan bile bazen saklanman gerekir.</i>
Duygu	Korku	14 (33.33)	<i>Bir şeylerden korktuğu için bir şeyin altına sığınmış ve seyrediyor.</i>
	Utangaç	8 (19.05)	<i>Bazı insanlar üstün olmalarına rağmen özgüven kaybı yaşarlar. Utangaç olurlar.</i>
	Özgüven Eksikliği	3 (7.14)	<i>Buradaki adamın eğer ki daha fazla özgüveni olsaydı ceketin yakasından başını gösterirdi ve bu mevkie ait olduğunu düşünebilirdi</i>
İş Hayatı	İki Yüzlülük	2 (4.76)	<i>Bir adam kendini işine hapsedmiş. Ve aslında o adamın kendine ait başka tarzda şeyler gösteren bir yüzü var ama adam işte normal hayatından daha farklı davranıyor</i>
	Mevki	6 (14.29)	<i>Resimdeki adam beyaz gömleklili çalışan iş adamı olarak var.</i>

Farklı Görünme	10 (23.81)	<i>Olduğundan büyük gözükmeye çalışan biri.</i>	
Miskeleme	Saklanma	18 (42.86)	<i>Güçlü imajı veren bir takım elbisenin arkasına sığınmış bir adam var.</i>
	Rol Yapma	4 (9.52)	<i>Kendi yüzünü göstermek yerine gizli gizli insanları izliyor. Hayatı boyunca rol yapmış ve insanları gözlemlemiş.</i>
Özdeşim Kurma	Benzetim	4 (9.52)	<i>Bazen bir işte başarılı gibi görünsek de bazen o işi yapamayacağımızı düşünerek saklanmaya çalışırız.</i>
Anlamadım		8 (19.05)	<i>Ben bu karikatürü anlamadım.</i>

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin beşinci karikatüre ilişkin görüşleri incelendiğinde; 6 tema ve bu temalara ilişkin toplam 11 kategori oluşturulmuştur. Genelme teması altında %19.05'inin (8) Duyguya Bağlı, %11.90'ı (5) Yargıya Bağlı; Duygu teması altında %33.33'ü (14) Korku, %19.05'i (8) Utanç, %7.14'ü (3) Özgüven Eksikliği; İş Hayatı teması altında, %4.76'sı (2) İki Yüzlülük, %14.29'u (6) Mevki; Miskeleme teması altında, %23.81'i (10) Farklı Görünme, %42.86'sı (18) Saklanma, %9.52'si (4) Rol Yapma; Özdeşim Kurma teması altında ise %9.52'si (4) Benzetim Kurma kategorisinde toplanırken, %19.05'i (8) ise karikatürü anlamadığını ifade etmiştir (Tablo 6).

SONUÇ

Bu bölümde; araştırma kapsamında kullanılan beş farklı karikatüre yönelik özel yetenekli öğrencilerin ortaya koyduğu görüşler doğrultusunda tartışma, yorum ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırma kapsamındaki birinci karikatüre ilişkin öğrenci ifadeleri incelendiğinde çoğunluğun *davranış* ve *durum tespiti* teması altında toplandığı görülmektedir. *Davranış* temasında *benzetim* kategorisinin, *durum tespiti* teması altında ise *benzerlik* kategorisine ilişkin fikirlerin daha fazla olduğu görülmektedir. *Davranış* teması alanında yer alan fikirlerin daha fazla olmasının nedenleri arasında özel yetenekli bireylerin, çevrelerine karşı duydukları hassasiyetin (Shechtman ve Silektor, 2012) yanı sıra dikkatlerini çektiği olaylar ya da durumlar karşısında geliştirdikleri ilişkileri yorumlayabilme kapasitelerinin ön planda (Clark, 2015) olabileceği durumu gösterilebilir. Araştırmada kullanılan birinci karikatüre yönelik ortaya çıkan bir diğer sonuçta araştırmaya katılan öğrencilerin; durum tespiti temasında yer alan benzerlik kategorisine yönelik görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Özel yeteneklilerin karşılaştıkları bazı olaylar karşısında daha derin duygusal tepkiler verdikleri (Mendaglio, 1995); başkalarıyla empati kurmada, idealist bakış açısıyla küresel sorunlara ilgi duyma, yargılarında ahlaki kaygılar gütmeye gibi konularda duyarlılık gösterdikleri (Galbraith, 1985; Roeper, 1988) söylenebilir. VanTassel-Baska (1998) özel yeteneklilerde ortaya çıkan bu duyarlılığı, kişilerarası iletişimdeki inceliklerin farkında olma ve daha erken dönemde karmaşıklığı kavrama becerisi olarak açıklamaktadır. Bu bakımdan özel yetenekli bireylerin gerçeğin ne olduğunu bilme dürtüsü ile adalet ve dürüstlüğü anlama ihtiyacı, başkalarının ihtiyaçlarının farkındalığının yerini alabilir (Lovecky, 1992). Bakar ve diğerleri (2014) de yaptıkları çalışmada özel yetenekli öğrencilerin çevresindeki kişileri; önemseme, anlama ve onlara yardım etme becerilerinde yüksek puanlar aldıklarını; Boland (1986) ise özel yetenekli bireylerin; görsel bir esere yönelik eleştirel yargıya varmak için gerçekçi gerekçeler ve bakış açıları ortaya koyabildiklerini ön plana çıkarmıştır.

Özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin ikinci karikatüre ilişkin görüşlerinin; strateji teması altındaki beklentiye yönelik olma, çıkar teması altında yer alan bireysellik alt teması ile iyimser teması altında yer alan farkındalık alt temasında yoğunlaştığı söylenebilir. Karikatürler genel anlamda yoruma açık bir özellik taşımaktadır. Bu bakımdan yorum gücü gelişen olaylara farklı bakış açısı geliştiren bireyler daha kolay sebep sonuç ilişkisi geliştirebilirler (Uslu, 2007). Karikatürleri anlama ve iletişim dilini kullanma yeteneği üst dil becerisini içerir ve özel yetenekli çocukların bilişsel becerileriyle ilişkilidir (Bernstein, 1986). Bu süreçte öne çıkan zihinsel esneklik değişimle başa çıkmak, olayları daha objektif görmek için yaratıcı düşünmek, problemleri çözmek ve risk alma gibi becerileri içerir (Morreall, 1991). Özel yetenekli öğrencilerin, genel popülasyondaki akranlarına göre daha fazla zihinsel esnekliğe de sahip olduğu bilinmektedir. Bu durum yapılan araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. İkinci karikatüre yönelik elde edilen bir diğer bulguda araştırmaya katılan öğrencilerin; eleştirel yaklaşım temasında yer alan olumsuz algı ile statü teması altında yer alan ekonomik alt temasında görüşlerini bildirdikleri belirlenmiştir. Özel yetenekli çocukların çoğu, erken dönemde başkalarının ihtiyaçlarıyla çatışabilecekleri için isteklerinin her zaman yerine getirilemeyeceğinin bilincinde olurlar. Bu deneyim onları, başkalarının kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik doğal ihtiyaç ve haklara sahip olduğunu fark etmeye zorlar. Bu süreçte özel yetenekli çocuklar başkalarıyla özdeşleşmeyi ve empati geliştirmeyi öğrenirler (Roeper, 1982). Gelişen bu empatik duyarlılık ile birlikte özel yetenekli çocukların dünyayı yaşam koşullarından daha büyük resmetme eğiliminde olmaları (Lovecky, 1992) karikatürde yer alan görsele yönelik farklı bakış açıları ortaya koymalarında etkisi olabileceği söylenebilir.

Araştırma kapsamındaki üçüncü karikatüre ilişkin öğrenci ifadelerine bakıldığında çoğunluğun *yardım* ve *durum tespiti* teması altında toplandığı görülmektedir. *Yardım* temasında *duyarlılık* kategorisinin, *durum tespiti* teması altında *farklı bakış açısı* kategorisine ilişkin fikirlerin daha fazla olduğu görülmektedir. *Duyarlılık* kategori alanında fikirlerin daha fazla olmasının sebebi özel yeteneklilerin duygusal aşırı duyarlılık alanlarından ya da duygusal özelliklerinden kaynaklanabilir. Dabrowski özel yetenekli bireylerde beş farklı alanda aşırı duyarlılığın yansımalarının görülebileceğini ifade etmiştir. Bunlardan duygusal aşırı duyarlılık alanı insanlara, yerlere canlılara güçlü bağlar kurma, başkaları için endişe duyma, hayvanlara bağlanma, derin kişisel ve sosyal adalet duygusu, güçlü duygusal hafıza olarak belirtmiştir (Bailey, 2010). *Farklı bakış açısı* kategori alanında fikirlerin daha fazla olmasının nedeni özel yetenekli öğrencilerin özellikleri ile açıklanabilir. Özel yetenekli bireyler sorgulama güçleri ve keskin gözlemleri sayesinde eşitsizliği, haksızlığı normal gelişim gösteren bireylere göre daha önce fark edebilirler. Dünyadaki adaletsizlikten endişe duyarlar (Clark, 2015; Rooper, 1988). Bu karikatürde de özel yetenekli öğrenciler kedileri beslemek isteyen bir çocuğun balıkları avladığı durumunu sorgulamış ve farklı fikirler belirtmiştir. Karikatürü farklı bakış açıları ile yorumlayan özel yeteneklilerden bazıları *fadacılık*, *diğergam*, *genelleme* olarak ifade ederken, bazıları da kavrayamadığını dile getirmiştir. Karikatüristin çelişkisi iki özel yetenekli öğrenci tarafından anlaşılmıştır. Öğrencilerin karikatüre verdikleri cevaplar arasında yardımlaşma, adalet, hayvanseverlik kavramlarının yer aldığı görülmüştür. Özel yetenekli bireylerin adalet duygularının ve empati becerilerinin gelişmiş olması, sosyal içerikli konulara ilgili olduğu literatürde karşımıza çıkmaktadır (Akt.Levent, 2014). Karikatürde yer alan temalar, kavramlar değerler eğitimi kapsamında değerlendirilmektedir. Toplumdaki tüm bireyler için önemli olan değerler eğitimi özel yetenekli bireyler için de önemlidir. Kurnaz ve diğerleri (2013) araştırmasında; özel yetenekli öğrencilerin doğayı sevmeye, merhamet, şefkat, dostluk en çok metafor ürettikleri değerler arasında yer aldığını ifade etmiştir. Çevreye duyarlılık konusunda da hassas olan özel yetenekli bireyler ile yapılan araştırmalarda çevre okuryazarlığı, çevreye yönelik tutum düzeylerinin normal gelişim gösteren bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çayır, 2016; Sontay, 2013). Araştırma sonuçları karikatürü yorumlayan özel yetenekli öğrencilerin fikirleri ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada kullanılan dördüncü karikatüre ilişkin özel yetenekli öğrencilerin görüşlerini çoklu bakış açısı ile yansıttıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğunun, karikatürdeki kişiye ilişkin sınır koymayı genelleyen ifadeler kullandıkları görülmektedir. Bu görüşler içerisinde karikatürdeki kişinin duygularına (mutsuzluk ve öfke) ilişkin ifadeler de bulunmaktadır. Ayrıca çoğunluğun karikatürdeki

kişinin sosyal etkileşim durumuna odaklanan bir eğilim gösterdiği görülmektedir. Sosyal etkileşim teması altında özellikle *yalnızlık-tek başlılık, kendini soyutlama ve içe kapanıklık* durumlarına temas ettikleri görülmektedir. Bu sonuç literatürde sıklıkla vurgulanan duygusal duyarlılık ve sosyal etkileşim ile ilgili yaşadıkları sorunlara (Woodward ve Kalyan-Masih, 1990) ilişkin ifadelerden hareketle kendi sosyal duygusal yapılarından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Öğrencilerin bir kısmı kendisi ile karikatürdeki kişi arasında yalnızlık açısından özdeşim kurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da yine özel yetenekli bireylerde sosyal duygusal sorunlardan biri olan yalnızlık konusu ile benzerlik göstermektedir. Hatch ve Johnson (1988), özel yetenekli okul öncesi dönemdeki çocukları gözlemlediği çalışmada da özel yetenekli çocukların yalnız oynamayı tercih ettiği, hayal gücünü yoğun kullandığı ve bir gruba girmekte güçlük yaşadıklarını ifade etmiştir. Son olarak öğrencilerin tüm bunların dışında farklı bir perspektifte karikatürdeki kişinin resim yeteneğine odaklandığı görülmektedir.

Araştırmada kullanılan beşinci karikatüre ilk bakıldığında kıyafetinin içine saklanmış bir adam yer almaktadır. Buradan yola çıkarak en fazla dile getirilen ifade saklanma ve korkudur. Birçok çocuk karikatürün ilk anlamını görmektedir. Özel yetenekli çocukların duygularını yoğun yaşayan ve empati yapmayı seven çocuklar (Ishak vd., 2014) olduğu düşünüldüğünde, duygu teması altında korku, utanma ve özgüven eksikliği, aynı zamanda kendisi ile özdeşim kurma sonucuna varılmış olması olağandır. Çalışma grubunun yaş aralığı dikkate alındığında somut işlem döneminde yer alan çocuklardan oluştuğu görülmektedir. Somut işlem döneminin özelliklerinden bir tanesi içsel derinlikli düşünmenin ön planda olduğu ve çıkarımların bireyler tarafından mantıksal bir çerçevede oluşturulduğu söylenebilir (De Piaget, 2007). Bu süreçte bireyler genellemeler yapmaktan kaçınmayabilirler. Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerin karikatürü yorumlarken duyguya ve yargıya bağlı genelleme yaptıkları görülmektedir. Aynı zamanda karikatürlerin özel yetenekli öğrenciler tarafından; iş hayatındaki ikiyüzlülüğü simgelediği ve mevki sahibi biri olarak yorumlandığı belirlenmiştir. Özel yetenekli çocuklar cümlelerin derin anlamını ya da ikinci anlamını yakalamaya meraklı bireylerdir (Porter, 2020). Buradan yola çıkarak bu karikatürlerin farklı görünmek ya da rol yapmak olarak maskeleyen teması altında yorumlandığı söylenebilir. Çalışmaya katılan 8 çocuk ise bu karikatürü anlayamadığı için yorumlayamamıştır. Mevcut araştırmanın sonuçlarından hareketle özel yetenekli öğrencilerin bir karikatüre pek çok farklı açıdan baktığı, esnek düşünme yapılarının olduğu bilgisi ile örtüşmektedir.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle şu öneriler sıralanabilir:

- Araştırmanın çalışma grubu Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) eğitim gören genel yetenek öğrencilerinden oluşmaktadır. Daha sonraki çalışmalarda yine aynı kurumlarda eğitim gören genel yetenek ve sanat birimi öğrencilerinin karikatürlere yönelik yorumlarının karşılaştırılması önerilmektedir.
- Özel yetenek tanısı almış ve özel yetenek tanısı almamış öğrencilerin karikatürler ile mizah anlayışlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Özel yetenekli bireylerin zihinsel gelişimlerinin yanında sosyal duygusal gelişimlerinin de desteklenmesi gerekmektedir. Bu gelişim alanlarını desteklemek ve onları anlamak için karikatürler uygun bir materyal olabilir. Özel yeteneklilerin duyarlı olduğu konularda problem durumlarına yönelik karikatürler çizmeleri istenerek yaratıcılık becerilerinde gelişimin sürecine yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Yapılan bu çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Yapılacak araştırmalarda öğrencilerin farklı düşünme becerilerine yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akbaba, B. (2012). Sosyal bilgiler öğretiminde görsel materyallerin kullanımı. İçinde M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (ss.284-319). Pegem Akademi Yayıncılık.

Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle dil bilgisi öğretimi* (Tez No.280652) [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Atalay, Z. Ö. (2014). Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için farklılaştırılmış sosyal bilgiler dersinde uygulanabilecek öğretim stratejileri. *Hayef Journal of Education*, 11(2), 339-358. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhayefd/issue/8801/109991>.
- Bailey, C. L. (2010). *Overexcitabilities and sensitivities: Implications of Dabrowski's Theory of Positive Disintegration for counseling the gifted*. Retrieved from http://counselingoutfitters.com/vistas/vistas10/Article_10.pdf.
- Bakar, A. Y. A., Ishak, N. M. & Abidin, M. H. Z. (2014). The relationship between domains of empathy and leadership skills among gifted and talented students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 765-768. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.294>.
- Başarmak, U. (2013). *Karikatür animasyonuna dayalı çevrimiçi öğrenme ortamının öğrencilerin başarısına, fen öğrenmeye yönelik motivasyonuna ve mizaha yönelik tutumuna etkisi* (Tez No.349081) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bergen, D. (2009). Gifted children's humor preferences, sense of humor, and comprehension of riddles. *Humor: International Journal of Humor Research*, 22(4), 419-436. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1515/HUMR.2009.024>.
- Bernstein, D. (1986). The development of humor: Implications for assessment and intervention. *Topics in Language Disorders*, 6, 65-71. <https://eric.ed.gov/?id=EJ342623>.
- Bickford, J. H. (2011). Students original political cartoons as teaching and learning tools. *Social Studies Research and Practice*, 6 (2), 47-59. <https://core.ac.uk/download/pdf/154487216.pdf>.
- Bloor, M. & Wood, F. (2006). *Keywords in qualitative methods*. Sage Publications.
- Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education: Introduction and methods*. Allyn and Bacon.
- Boland, D. (1986). Artistically talented students: a call for research. *Working Papers in Art Education*, 5(1), 16-25. <https://doi.org/10.17077/2326-7070.1126>.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (19. Baskı). Pegem Akademi.
- Clark, B. (2015). *Growing up gifted developing the potential of children at school and at home* (8th Ed.), F. Kaya ve Ü. Ogurlu (Çev.). Nobel Akademi Yayıncılık.
- Çayır, Ş. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilerle akranlarının çevreye yönelik tutumlarının ve çevre sorunlarına çözüm önerilerinin karşılaştırmalı incelenmesi* (Tez No. 436911) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Demirel, S. (2020). *Korkuyu beklerken*. <https://t24.com.tr/yazarlar/selcuk-demirel/selcuk-demirel-ciziyor,26320>.
- De Piaget, T. D. D. C. (2007). *Desarrollo cognitivo: Las teorías de Piaget de Vygotsky*. Recuperado de http://www.paidopsiquiatria.cat/archivos/teorias_desarrollo_cognitivo_07-09_m1.pdf, 29.

Elcik, F. & Bayındır, N. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal becerilerinin demografik özelliklere göre değişimi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 179-193. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40015/475757>.

Galbraith, J. (1985). The eight great gripes of gifted kids: Responding to special needs. *Roepers Review*, 8, 15-18. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/02783198509552920>.

Göçer, A. & Akgül, O. (2018). Türkçe eğitiminde karikatür kullanımı ve eğitsel değeri. *Journal of Language Education and Research*, 4(2), 86-100. <https://doi.org/10.31464/jlere.389852>.

Hatch, J. & Johnson, L. G. (1988). *Guiding the social development of gifted and talented preschoolers* [Conference presentation]. Annual Conference of the National Association for the Education of Young Children, Anaheim. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED305809.pdf>.

Ishak, N. M., Abidin, M. H. Z. & Bakar, A. Y. A. (2014). Dimensions of social skills and their relationship with empathy among gifted and talented students in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 750-753. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.292>.

Johnsen, K. (2021). *Identifying gifted students: A Practical guide*. Prufrock Press. <https://libgen.is/book/index.php?md5=FF7C4B973BAD893EDB167E38068EE955>.

Klavir, R. & Gorodetsky, M. (2001). The processing of analogous problems in the verbal and visual-humorous (cartoons) modalities by gifted/average children. *Gifted Child Quarterly*, 45(3), 205-215. <https://doi.org/10.1177/001698620104500305>.

Koç, K., Yıldız, S. & Coşkun, R. (2015). Çocuklar resimli çocuk kitaplarındaki resimleri nasıl yorumluyor? Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil" kitabı ile yapılan görsel okuma üzerine bir araştırma. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(4), 687-706. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7747>.

Kurnaz, A., Çiftci, Ü. & Karapazar, H. (2013). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin değer algılarının betimsel bir analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 185-225. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29173/312411>.

Kurnaz, A. & Genç, M. (2017). Comparison of the cartoons created by the gifted and non-gifted students. *Universal Journal of Educational Research*, 5 (12), 2217-2226. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1170167.pdf>.

Levent, F. (2014). *Üstün yetenekli çocukları anlamak üstün yetenekli çocuklar sarmalında aile, eğitim sistemi ve toplum*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Long, M., Wood, C., Little, K., Passenger, T. & Sheehy, K. (2010). *The psychology of education*. Routledge Falmer.

Lovecky, D. V. (1992). Exploring social and emotional aspects of giftedness in children. *Roepers Review*, 15(1), 18-25. DOI: 10.1080/02783199209553451.

Mayring, P. (2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş*. (Çev. A. Gümüş ve M. S. Durgun). Bilgesu Yayıncılık.(Orijinal yayın tarihi 1983).

Mendaglio, S. (1995). Sensitivity among gifted persons: A multi-faceted perspective. *Roepers Review*, 17(3), 169-172. DOI: 10.1080/02783199509553652.

- Merriam, S. B. & Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. Jossey-Bass Publishers.
<https://libgen.is/book/index.php?md5=3BBBD8A3C5CC7147EAE5329948C36D45>.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2007). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. 2593 sayılı Tebliğler Dergisi. Milli Eğitim Basımevi.
- Morreall, J. (1991). Humor and work. *Humor International Journal of Humor Research*, 4 (3/4), 359-373. <https://doi.org/10.1515/humr.1991.4.3-4.359>.
- Porter, L. (2020). *Signs of gifted development in young children*. In Gifted young children (pp. 3-26). Routledge. <https://libgen.is/book/index.php?md5=B2981597175940B70A891ED40F423F70>.
- Risinger, C. & Heitzmann, R. (2008). Using the Internet to teach about political cartoons and their influence on U.S. elections. *Social Education*, 72(6), 288-290.
https://www.socialstudies.org/system/files/publications/articles/se_7206288.pdf.
- Roeper, A. (1982). How the gifted cope with their emotions. *Roeper Review*, 5(2), 21-24.
DOI:10.1080/02783198209552672.
- Roeper, A. (1988). Should educators of the gifted and talented be more concerned with world issues? *Roeper Review*, 11(1), 12-13. <https://doi.org/10.1080/02783198809553151>.
- Rolling, J. (2008). Sites of contention and critical thinking in the elementary art classroom: A political cartooning project. *International Journal of Education and the Arts*, 9(7), 1- 23.
<https://core.ac.uk/reader/215669730>.
- Rule, A. C., Logan, S. R. & Kohler, F. W. (2012). *Cartoons for teaching elementary students about bullying*. Open Educational Resources, 299.
- Rule, A. C. & Montgomery, S. E. (2013). Using cartoons to teach about perfectionism: Supporting gifted students' social-emotional development. *Gifted Child Today*, 36(4), 254-266.
<https://doi.org/10.1177/1076217513497574>.
- Rule, A. C. & Schneider, J. S. (2009, February). *Creating, evaluating, and improving humorous cartoons related to design principles for gifted education programs* [Symposium presentation]. Paper presented at the University of Northern Iowa Interdisciplinary Research Symposium. <https://eric.ed.gov/?id=ED504253>.
- Shade, R. (1991). Verbal humor in gifted students and students in the general population: A Comparison of spontaneous mirth and comprehension. *Journal for the Education of the Gifted*, 14 (2), 134-150. <https://doi.org/10.1177/016235329101400203>.
- Shechtman, Z. & Silektor, A. (2012). Social competencies and difficulties of gifted children compared to nongifted peers. *Roeper Review*, 34(1), 63-72. DOI:10.1080/02783193.2012.627555.
- Sontay, G. (2013). *Üstün Yetenekli Öğrencilerle Akranlarının Çevre Okuryazarlığı Düzeylerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi* (Tez No. 327447) [Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Southam, M. (2005). Humor development: An Important cognitive and social aid in the growing child. *Physical and Occupational Theory in Pediatrics*, 25 (1), 105-117. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15760826/>.
- Sperry, C. & Sperry, S. (2007). Media construction of presidential campaigns. *Social Education*, 71(7), 366-371. https://www.projectlooksharp.org/Articles/Media_Construction_of_Presidential_Campaigns.pdf.
- Taş, M. (2013). Karikatür destekli fen öğretimine ilişkin bir araştırma: İlköğretim 6. sınıf yaşamımızdaki elektrik ünitesi örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (2), 473-500. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/153513>.
- Tay, B. A. & Çakmak, M. A. (2020). BİLSEM'deki özel yetenekli öğrencilerde ve örgün eğitimdeki öğrencilerde bant karikatürleriyle desenlenmiş örnek olay yönteminin sosyal bilgiler dersinde başarıya etkisi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14 (33), 146-172. <https://doi.org/10.29329/mjer.2020.272.7>.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24, 543-559. <https://dergipark.org.tr/pub/kuey/issue/10372/126941>.
- Uslu, H. (2007). Eğitimde karikatür. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 84, 15-18. <http://baae.meb.gov.tr/index.php/joomlaorg/viewcategory/8-2007>.
- VanTassel-Baska, J. (1998). *Characteristics and needs of talented learners*. In J. VanTassel- Baska (Ed.). *Excellence in educating gifted and talented learners* (pp. 173-192). Love Publishing Company.
- Willig, C. (2008). *Introducing qualitative research in psychology*. McGraw-Hill Professional Publishing.
- Woodward, J. C. & Kalyan-Masih, V. (1990). Loneliness, coping strategies and cognitive styles of the gifted rural adolescent. *Adolescence*, 25(100), 977-988. <https://psycnet.apa.org/record/1991-12299-001>.
- Yaman, H. (2010). Cartoons as a teaching tool: A Research on turkish language grammar teaching. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice*, 10 (2), 1231-1242. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ889204.pdf>.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Ziv, A. & Gadish, O. (1990). Humor and giftedness. *Journal for the Education of the Gifted*, 13 (4), 332-345. <https://doi.org/10.1177/016235329001300404>.